

Танъгъчин школмудар сургъуль дасхлгъна тӱрӱнък ӧдрмӱд

Танъгъчин школмудар сургъуль сургългън энъгдан эклчкв. Школмудар бичкдӱдин шуугси байрта дун сонъсгдна. Зуна сармудт элжго гилтӱ бӱӱси школмуд ода кесг-олн бичкдӱдӱр дӱӱрв. Сургъуль-эрдм дасхин эркд ода парт гатц кесг минъгън бички кӱӱкд, кӧвӱд сууцхав. Бичкдӱдт эн йир ик байрта цагнь. Школд орцхасн бичкдӱд дунд, сургъуль-эрдм даслгъинг эн джил кесгнь негдгч классас эклджӱнӱ. Сургъульчирт ӧмсглдг шишлнъ кецтӱ хувц-хунран ӧмсчкӱд, портфелян сӱӱдӱн хавччкад, асхрдго савд кечк-си бекӱн гартан бӱрчкӱд, школмуд темцх сааман эдн ик кӱцл келж кӱлӱлжӱцхӱсми. Тер байрта цагнь ола ирв. Бичкдӱдин садикд ард ӱлдв. Ирх цагин ӧргн сӱӱхн хаалгъ эднӱ ӧмн секгдв.

Кништӱ-хувтӱ, сонън сӱӱхн джиргълтӱ, ӧнр олн багъчудтан медрл, уха, сӱн сургъмдж ӧглгънӱс, эдниг коммунистическ обществд ик туста улс болгъдж ӧсггънӱ тӧрмӱд кӱцӱлгънӱс, Партъ болн Правительство чидлӱн мел нӧцхӱхш. Кесг олн бичкдӱдт сургъуль-эрдм дасхлгън, школмудин кӧдлмшиг бӱрдӱмджтӱгъӱр, олнд ӱзлтӱ болдгар кедж кӱцӱлгън—эн тоот бас йир ик даалгъврта тӧрмӱд.

Ода школмуд эклӱд кӧдлчк-снӱ хӧбн, сургъуль сургългъна тӱрӱнък ӧдрмӱдиннъ ашинъ шинджлӱд авад хӱлӱхлӱ, эндӱ, дуту-дунд йовдлмуд бас чигн бӱӱнӱ.

Мана тӧр, партийн, советск организацсин эрк биш хооран саалго кӱцӱх кергӱднъ—ӧдгӱ цагт, сургъулин джил эклчк-сн хӧбн, школмудин кӧдлмшт харгъджах дуту-дунд йовдлмудиг тӱргӱр уга келгън болджана.

Школмудар сургъуль сургългъна тӱрӱнък ӧдрмӱд, мана кӧдлмшт бӱӱх эндӱсиг, сургъулин шин джилиг тослгънд орццхасн организацсин, теднӱ му кӧдлмшин ашинъ илткв.

Олн-ӱмтнӱ эрдм-сургъулин халхин танъгъчин отдел, тер дотр нег ӱлӱ бийиннъ оцлан медӱлв. Кесг олн школмуд сургъулин джилиг зӱрм предметсӱр учебникд угагъар, зӱрм предметсӱр нам багшнр чигн угагъар эклцхӱв. Иим йовдлмуд Приозерн, Яшкульск болн нанъ чигн райодар бӱӱнӱ.

Негдгч классмуд эн джил танъгъчд цугъарн хальмгшрулгдджана. Болв зуг, эрдм-сургъулин халхин танъгъчин отдел цагланъ харгъулдж хальмг келнӱ учебникдӱр эдниг тетгдж чадсн уга. Хальмг келӱр дасджацхах классмуд сургъулин шин джилиг учебникд угагъар эклцхӱв.

Танъгъчин школмудар кӧлмш кетхӱ гидж эн джил кесг баахн багшнрилгӱгдсн бӱӱнӱ. Эдниг кӱмн кевӱр тосдж, эврӱннъ кӱндтӱ кергӱн кӱцӱлгънднъ, элдн дӧнъ-нӧкд боллгън—бӱӱрн газрин цуг партийн, советск, комсомольск организацсин болн эдл-ахун халхин органсин ик чинртӱ тӧрнъ мӧн.

Нам ганцхн эн баахн наста багшнр бӱӱтхӱ, олн багшнр цугъарн, мана общественностин гол оньгт, тасрхан уга килмджд бӱӱцхӱх зӧвтӱ. Сургъулин багш гисн ик кӱндтӱ кӱн.

Болв зуг, зӱрм райодар сургъулин багшнр му бӱӱдлд бӱӱцхӱх, амрсн сӱн бӱӱх газр уга, урокан белдн гихлӱнъ—керглгдсн тоотнъ уга—ним йовдлмуд бас чигн харгъна.

ӱлгӱринъ келхд, Юстинск нутга „Бурунный“ гидг совхозд сургъулин багшнрнъ общежитийд цуг ӱмтнлӱ хамдан нег газр бӱӱцхӱдгдж. Тим бӱӱдлд бӱӱх багшнр урокан ягъдж бел кечхӱхми болджана?

Школмудин кӧдлмшт бӱӱх дуту-дунд йовдлмудиг нег ӧдр цугтагъинъ уга келж болшгонъ медгдджӱнӱ. Эн тоотла тасрхан угагъар ноолдхми. Сургъулин джил эклсн хӧбн цӧбкӱхн ӧдрмӱд давб. Тингх дутман, кӧдлмшт гарчах дуту-дунд йовдлмудиг тӱрӱнък ӧдрӱснъ гилтӱ уга кехми.

Мана танъгъчд кесг зун багшнр кӧдлджӱцхӱнӱ. Хувтӱ джиргълтӱ бичкдӱдт сургъмдж ӧгх тӧркӱцӱхлӱрн эдн чидлӱн тӧрӱц хармнджацхӱхш.

Ода эн сургъулин джилин тӱрӱнък ӧдрмӱдлӱ илткгдсн эндӱ, дуту-дунд йовдлмуд партийн болн советск организацсин дӧнъгӱр, цуг общественностин шунмгъа орцлгътагъар, тӱргӱр, шидрӱс уга кегдх гидж ицх кергтӱ.